

KELIONIŲ MARŠRUTAI

Į Panemunę – žinių ir grožio pasisemti

Kretingos trečiojo amžiaus universiteto studentai, kaip ir bendrojo lavinimo mokyklų abiturientai, baigę studijas ir iškeliavo vasaros atostogų. Per mokslo metus daug dirbta ir padaryta. Labiausiai džiugina tai, kad TAU studentai mielai įsijungia į savanorystę, vadovauja įvairioms praktinėms veikloms bei studijoms.

Per pastarąjį pusmetį patys studentai mokė vieni kitus vilnos vėlimo, tapybos ant šilko, popieriaus karpinių, fotografijos meno subtilumų bei nuotraukų apdirbimo būdų, kalbėjimo, diskusijos bei refleksijos gebėjimų, šoko tautinių ir europinių šokių kolektyvuose, vokalo gabumus tobulino ansamblyje. Taip pat išklaudyta daug paskaitų, susitikta su įdomiais žmonėmis, keliauta.

Kaip ir kiekvieną pavasarį, Kretingos pedagogų švietimo centro trečiojo amžiaus universiteto studentams senjorams TAU tarybos narė Angelina Paulauskienė prieš atostogas organizavo pažintinę kelionę „Panemunės pilys“.

Autobusas rieda Žemaitijos keliais, vėliau pasuka į senosios Karšuvos žemes pro Skaudvilę.

19 a. šis miestas buvo svarbus prekybos centras, kuriame be kitų prekių buvo galima nusipirkti ir žemaitukų veislės arklių, o herbe dar ir dabar puikuoja dvi buožės (senovinės rankinės svarstyklės). Palikę Tauragės

Pažintinėje kelionėje daug pamatyta, daug sužinota ir nuspręsta, jog nėra gražesnio krašto už saviškį.

kagoje, operos solistas Vladas Baltrušaitis, Romualdas Marcin-

gražu ne visi vardai, kuriais per 400 gyvavimo metų ji buvo va-

tas, nuo kurio atsiveria nuostabi panemunių panorama.

Romos patricijus Palemonas su didžiule palyda bei turtais pabė-

rajoną, įvažiuojame į Jurbarko rajoną, kuris išsidėstęs pietvakarinėje Lietuvos dalyje ir kurio pakraščiu apie 70 kilometrų vingiuoja didžiausia Lietuvos upė Nemunas. Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose Jurbarkas paminėtas 1259 m., kryžiuočiams pasistačius Georgenburgo pilį, vėliau tapusia Jurgenburgu. 1611 m. lapkričio 4 d. Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Zigmantas III (Zigmantas Vaza) Jurbarkui suteikė Magdeburgo teises ir herbą (tris baltas lelijas raudoname skyde).

Jurbarko rajono savivaldybė suskirstyta į dvylika seniūnijų. Rajone nuo seno gyvena dviejų religinių konfesijų žmonės. Didžiausia dalis bendruomenės tikinčiųjų yra Romos katalikai. Apie 4 proc. tikinčiųjų sudaro evangelikai liuteronai.

Etnografiniu požiūriu Jurbarko rajonas nėra vientisas, nes teritorija jungia trijų skirtingų etninių regionų žemes: lietuvininkų, žemaičių ir vakarų aukštaičių. Dar ir šiandien galima apčiuopti etnografinius skirtumus architektūroje, kalboje, tradicijose, papročiuose, kulinarinio paveldo savitumuose. Jurbarko žemė išaugino ir pasauliui bei Lietuvai dovanavo daug garsių asmenybių. Jų daug, visus sunku ir išvardinti, tai – knygnešių, laisvės gynėjų, poetų, dainininkų, muzikantų, visuomenės ir valstybės veikėjų, žymių mokslo žmonių kraštas. Į rytų ir vakarų kultūros istoriją savo vardą amžiams įrašė poetas, vertėjas, diplomatas Jurgis Baltrušaitis, JAV lietuvių operos įkūrėjas Či-

kus – garsus Lietuvos sportininkas, futbolininkas, karo lakūnas, tarptautinio skrydžio aplink Europą dalyvis. Čia gimė ir lietuviškos estrados pradininkas dainininkas Antanas Šabaniauskas. Jurbarkas – dramaturgo, Lietuvos teatro įkūrėjo, režisieriaus Konstanto Glinškio gimtinė. Lietuvą pasaulyje garsino ilgametis Vilniaus universiteto rektorius, akademikas, matematikas Jonas Kubilius, kompozitorius Stasys Šimkus, rašytojai Petras Cvirka, Jonas Mačiulis. Veliuonoje gyveno ir tautosaką rinko kunigas Antanas Juška. Jurbarko gyveno ir kūrė tragiško likimo skulptorius monumentalistas Vincas Grybas.

V. Grybo muziejus 1947 m. buvo įkurtas kaip kraštotyros muziejus. Muziejus saugo memorialinę žymaus lietuvių skulptoriaus aplinką. Tai gyvenamasis namas, dirbtuvės ir gipso liejykla. Pastatai statyti XIX a. viduryje, juose nuo 1928 iki 1941 m. gyveno skulptorius.

V. Grybo muziejui vadovauja jo anūkė, ištikima senelio kūrybos pasekėja, kurianti bei rengianti edukacines programas: stiklo juvelyrė, vitražo gamyba, akademinis piešimas, tapyba ant šilko šaltais dažais, akmens skulptūra.

Toliau keliaujame pro Skirsnemunę, kurioje 1328 metais, kaip manoma, įvyko pirmasis žemės drebėjimas, taip išgąsdinęs kryžiuočius, kad šie ruošėsi šokti pro Christmemelio pilies langus į Panemunės pilį. Prie vartų skaitome: Panemunės, Gelgaudų, Vytėnų pilis – tai dar toli

dinama. Pasikeitus savininkams, ji buvo vadinama Gelgaudų pilimi, o po 1831 metų sukilimo, apleista ir be tikrojo savininko, ji ilgai vadinta tiesiog Zamkumi, vėliau – Vytėnų pilimi. Paslaptingas pastatas apipintas legendų. Iš kartos į kartą perduodami pasakojimai byloja apie pilies pietvakarių bokšto rūsyje buvusį kalėjimą, į kurį baudžiamieji buvo nuleidžiami virve arba kopėčiomis. Taip pat pasakojama apie pilies savininkų dvarininkų skriaudžiamus baudžiauninkus, apie paslaptinius požeminius tunelius, vedančius tiesiai iš Panemunės pilies į anapus Nemuno esantį Gelgaudiškį.

1925 m. pilį nusipirko iš JAV grįžęs kunigas Petraitis ir čia įkurdino vienuolius seleziečius, kuriuos vėliau išginė sovietų valdžia. Dabar pilis restauruojama ir priklauso Vilniaus dailės akademijai.

Raudonės miestelis išsidėstęs Nemuno terasose. Čia visus vilioja pilis ir šalia esantis parkas. Raudonės pavadinimas yra hidrologinės kilmės, nes netoli teka Raudonės upelis. LDK laikais Raudonė buvo valdovų dvaras. Dėl vykusių karų su kryžiuočių ordinu Nemuno pakrantėje buvo statomos pilys, kurios sudarė gynybinę sieną. Bet po Žalgirio mūšio pilių gynybinė funkcija išnyko ir jos tapo didikų rezidencijomis. Per ilgus šimtmečius Raudonės pilis nuioškota, vertybės išgrobstytos arba sunaikintos, o šiuo metu pilyje įsikūrusi Raudonės pagrindinė mokykla, tačiau turistų lankymui parengtas pilies bokš-

Nemuno pakrantėmis keliaujame į Vilkiją, kur mūsų laukė Arūnas Sniečkus, 1990 m. buvusioje klebonijoje įkūręs etninės kultūros Antano ir Jono Juškų muziejų. Tai seniausias išlikęs pastatas Vilkijoje. Manoma, kad šiam namui yra per 300 metų. Jo sienos regėjo mums gerai žinamus lietuvių kūrėjus, tačiau ryškiausią pėdsaką čia paliko garsiausias lietuvių tautodailininkas Antanas Juška. Jo sukaupti lietuvių liaudies dvasiniai turtai ir šiandien stebina savo gausa. A. Juškos amžininkai mini daugiau nei 70 tūkst. senųjų lietuviškų žodžių žodyną, 7 tūkst. dainų dainyną, apie 2 tūkst. melodijų rinkinį, Vydūno ranka rašytus laiškus, B. Buračo autografais paženklintas knygas, dešimtis raštų, mirgančių audinių, skrynių, šimtus senosios buities rakandų. Visa tai surinko muziejaus įkūrėjas ir gidas A. Sniečkus, kurio žodžiai liejosi kaip meditacija. Tai jis dar vaikystėje išvytas iš Kauno Karo muziejaus, nes prisilietė prie kalavijo, davė sau žodį, kad įkurs muziejų, kuriame eksponatus bus galima liesti. Kai atvyksta vaikų grupės, vaikai ne tik išklauso pasakojimo, bet su gidu žaidžia slėpynių, jiems leidžiama laisvai vaikščioti. Mūsų senjorus stebino eksponatų gausa, Vidos Sniečkienės pinti sodai, Lietuvos žymių žmonių austiniai portretai.

Keliaujame ten, kur Dubysa įteka į Nemuną, į panemunės miestelį Seredžių. Kopiname į legendomis apipintą Seredžiaus piliakalnį, kuris vadinamas Palemono kalnu. Pasakojama, kad

go nuo imperatoriaus Nerono, per jūrą pasiekė Nemuną ir plaukė juo iki Dubysos. Krantuose pamatė aukštus kalnus, plačias lygumas, gausybę žvėrių, o upėje žuvų. Jie apsistojo čia ir nutarė apsigyventi. Manoma, kad iš Palemono kilę visi Lietuvos kunigaikščiai, o jis pats palaidotas Seredžiaus piliakalnyje, kuris vadinamas Palemono kalnu.

Pasigrožėję Nemuno vingiais, geltonuojančiais rapsų laukais, žaliuojančiomis užliejamosiomis pievomis, sukame Veliunos link. Tai nedidelis miestelis, įsikūręs Nemuno dešiniajame krante. Pirmieji gyventojų pėdsakai čia pasirodė prieš 10 tūkstančių metų. Toks vardas jai duotas norint pagerbti pagonių mirties deivę Veliuną. Pasimeldžiamie ir padėkojame Dievui už nuostabią dieną ir įspūdžius Šv. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčioje, pastovime prie paminklo Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto garbei ir sukame namų link. Vakarėja, senjorai pavargę, bet linksmi, pilni įspūdžių, o gidė Ingrida neleidžia ramiai sėdėti, vis klausia pačių netikėčiausių klausimų, sąmojingiausių apdovanoja prizais.

Jau ir Kretinga... O kiekvieno iš mūsų galvoje kirba mintys: kaip dažnai keliaujame į kitas šalis, į kitus žemynus, o grįžę neretai lyginame aplankytas vietas su savo kraštu, savo gyvenamąja vieta. Nėra gražesnio krašto už mūsų šalią. Nėra.

Danutė VASILIAUSKIENĖ
Kretingos Trečiojo amžiaus
universiteto tarybos
pirmininkė